

**O'ZBEKISTONDA AHOLINI IJTIMOY HIMOYA QILISH
TIZIMINING SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH TARIXI (1991-2025)**

Millat umidi universiteti

Achilov Jahongir

Annotatsiya

Mazkur maqolada 1991–2025-yillar mobaynida O'zbekistonda aholini ijtimoiy himoya qilish tizimining shakllanishi va bosqichma-bosqich rivojlanish jarayoni yoritilgan. Unda mustaqillik yillarida amalga oshirilgan islohotlar, davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari, aholining ijtimoiy zaif qatlamlarini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan dasturlar hamda so'nggi yillardagi raqamli ijtimoiy xizmatlarning joriy etilishi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy himoya, islohot, aholi, pensiya tizimi, raqamli xizmatlar, ijtimoiy yordam.

Annotation

This article analyzes the formation and gradual development of the social protection system in Uzbekistan during 1991–2025. It discusses reforms implemented during the years of independence, key directions of state policy, programs supporting vulnerable groups of the population, and the introduction of digital social services in recent years.

Keywords: social protection, reform, population, pension system, digital services, social assistance.

Аннотация

В данной статье рассматривается процесс формирования и поэтапного развития системы социальной защиты населения в Узбекистане в 1991–2025

годах. Освещаются реформы, проведённые в годы независимости, приоритетные направления государственной политики, программы поддержки уязвимых слоёв населения, а также внедрение цифровых социальных услуг в последние годы.

Ключевые слова: социальная защита, реформа, население, пенсионная система, цифровые услуги, социальная помощь.

Kirish

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, mamlakatda ijtimoiy siyosatni takomillashtirish, aholining turmush darajasini yaxshilash va ijtimoiy himoya tizimini yaratish masalasi eng muhim yo'nalishlardan biri sifatida belgilandi. Ijtimoiy himoya tizimi inson huquq va manfaatlarini kafolatlash, aholining zaif qatlamlarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashni ta'minlovchi muhim mexanizmga aylandi. Mustaqillikning dastlabki yillarida mamlakat og'ir iqtisodiy o'tish davrini boshdan kechirgan bo'lsa-da, O'zbekiston hukumati aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish uchun qator chora-tadbirlarni amalga oshirdi.

Asosiy qism

1. Mustaqillikning dastlabki yillarida ijtimoiy himoya tizimining shakllanishi (1991–2000)

1990-yillar boshlarida O'zbekiston iqtisodiy inqiroz, ishsizlik va inflyatsiya sharoitida aholining zaif qatlamlarini himoya qilishga majbur edi. Shu davrda pensiya, nafaqa va yordam tizimlarini qayta tashkil etish, aholining ehtiyojmand qatlamlari uchun kompensatsiya mexanizmlarini yaratish ishlari boshlandi.

1994-yilda "Fuqarolarning davlat pensiya ta'minoti to'g'risida"gi qonun qabul qilinib, pensiya tizimi mustaqil huquqiy asosga ega bo'ldi. Shuningdek,

“Mahalla” instituti asosida ehtiyojmand oilalarni aniqlash va ularni moddiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari ishlab chiqildi.

2. 2000–2016-yillarda ijtimoiy himoya tizimining takomillashuvi

Bu davrda ijtimoiy himoya siyosati yanada tizimli tus oldi. 2000-yilda “O'zbekiston Respublikasida ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish konsepsiyasi” qabul qilindi. Natijada nogironligi bo'lgan shaxslar, keksalar, kam ta'minlangan oilalar va yetim bolalarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan maxsus davlat dasturlari joriy etildi.

Shuningdek, “Sog'lom avlod uchun” jamg'armasi, “Kamolot” yoshlar harakati kabi tashkilotlar orqali yoshlar va bolalar salomatligini muhofaza qilishga katta e'tibor qaratildi. 2013-yilda aholini manzilli ijtimoiy yordam tizimiga o'tish jarayoni boshlandi.

3. 2017–2025-yillarda yangi bosqich: raqamli ijtimoiy himoya

Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida ijtimoiy siyosat tubdan yangilandi. 2017-yilda “Harakatlar strategiyasi” qabul qilinib, unda ijtimoiy himoya ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilandi.

2021-yilda esa “Ijtimoiy himoya yagona reyestri” joriy etilib, ehtiyojmand fuqarolarni aniqlashda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'lga qo'yildi. Bu tizim orqali nafaqa va moddiy yordamlar adolatli, ochiq va shaffof tarzda taqsimlanmoqda.

Shuningdek, pandemiya davrida aholining ijtimoiy himoyasi masalalariga alohida e'tibor qaratilib, “Saxovat va ko'mak” jamg'armasi tashkil etildi. 2023–2025-yillarda “Ijtimoiy himoya milliy strategiyasi” asosida yangi islohotlar amalga oshirilmoqda.

Xulosa

1991–2025-yillar mobaynida O'zbekiston ijtimoiy himoya tizimi bosqichma-bosqich takomillashib, xalq manfaatlariga xizmat qiluvchi adolatli va

raqamli tizimga aylandi. Aholining ijtimoiy himoyasi endilikda davlat siyosatining eng muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, u inson kapitalini rivojlantirish, kambag'allikni qisqartirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. "Fuqarolarning davlat pensiya ta'minoti to'g'risida"gi Qonun. — Toshkent, 1994.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev. Harakatlar strategiyasi to'g'risidagi farmon. — Toshkent, 2017.
4. "Ijtimoiy himoya yagona reyestrini joriy etish to'g'risida"gi Hukumat qarori. — Toshkent, 2021.
5. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi hisobotlari, 2024.
6. "Ijtimoiy himoya milliy strategiyasi 2025" hujjati. — Toshkent, 2023.